

35. Rice, K. G., & Lapsley, D. K. (2001). Perfectionism, coping, and emotional adjustment, *Journal of College Student Development*, 42, 157-168.

تدوین راهبردهای توسعه ساختار ستادی ورزش دانشجویی ایران^{۱۸}

دکتر مهرزاد حمیدی^۱، دکتر علیرضا الهی^۲، حسین اکبری یزدی^۳

پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

تاریخ دریافت مقاله: ۸۷/۱۰/۱۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۸۸/۶/۱۴

چکیده

هدف از تحقیق حاضر، شناخت راهبردهای توسعه ساختار ستادی ورزش دانشجویی ایران بوده است. روش انجام پژوهش از نوع مطالعات توصیفی بود، که در آن ابتدا با استفاده از منابع و پیشینه پژوهشی، شناخت وضعیت موجود و مطلوب و همچنین نظرات صاحب نظران و مدیران باتجربه ورزش دانشجویی (کارشناسان اداره کل تربیت بدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (۵ نفر)؛ مدیران کل تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور (۱۸ نفر) و صاحب نظران و مدیران باتجربه ورزش دانشجویی (۹ نفر)، قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای ساختار ستادی ورزش دانشجویی کشور شناسایی شدند. سپس با استفاده از تکنیک ماتریسی مطالعات راهبردی SWOT راهبردهای توسعه ساختار ستادی ورزش دانشجویی کشور استخراج شد.

یافته‌های پژوهش حاکی از معنی دار بودن ۸ مورد نقاط قوت، ۱۰ مورد نقاط ضعف، ۶ مورد فرصت و ۷ مورد تهدید بود. این گویه‌ها با استفاده از تکنیک TOWS منجر به تدوین ۱۰ راهبرد برای توسعه ساختار ستادی ورزش دانشجویی شد. از جمله راهبردهایی که می‌توان به آنها اشاره کرد، عبارت‌اند از:

18. این مقاله برگرفته از پژوهشی است که با حمایت مالی پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی انجام شده است.

19. استادیار دانشگاه تهران

20. استادیار دانشگاه تربیت معلم تهران

21. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه تهران

ارتقاء نقش نهاد عمومی غیر دولتی به عنوان متولی ورزش بین دانشگاهی کشور، تقویت بخش روابط بین الملل در ساختار ورزش دانشجویی به منظور توسعه ارتباطات و احراز کرسی‌های بین‌المللی ورزش دانشگاهی، ایجاد تداوم در شیلات ورزش

دانشجویی در سطح استانی، به عنوان رکن مهم نهاد ملی ورزش دانشجویی در هر استان کشور و افزایش هماهنگی و انسجام در ورزش دانشجویی کشور و تحول ساختار در سطوح ملی ورزش دانشجویی.

ورزش دانشجویی در نظام آموزش عالی، نقش مهمی در رشد و ارتقاء جامعه دانشجویی کشور دارد. از سویی دیگر، ساختار سازمانی در هر سازمان، دارای اثرات مهمی بر فعالیت‌های آن سازمان است، از این رو راهبردهای پیشنهادی پژوهش حاضر می‌تواند به‌عنوان اساس طراحی ساختار مناسب ورزش دانشجویی قرار گیرد. با طراحی و اجرای الگوی بهینه ساختار، روند رشد و توسعه ورزش دانشگاه‌ها هر چه بیشتر تسهیل خواهد شد.

کلیدواژه‌های فارسی: ورزش دانشگاهی، راهبردها، ساختار.

مقدمه

سرعت تغییرات در جامعه کنونی، استراتژی و ساختار سازمانی و رفتار مدیران را دستخوش دگرگونی و تحول ساخته است. در واکنش به تغییراتی که در جامعه و جهان رخ می‌دهد، تغییرات عمده‌ای در سازمان‌ها در حال بروز است. در این عصر، محیط به هیچ وجه ثبات ندارد و سازمان‌ها توجه خویش را محیط پرتلاطم، پیچیده و شگفت‌انگیز معطوف نموده‌اند، لذا مدیریت نمی‌تواند به شیوه‌ای سنتی عمل کند و نیاز دارد تا در سایه ساختارهای تمرکززدا و از طریق مخدوش کردن مرزهای بین سازمانی از طریق توسعه همکاری، نیازهای محیط پرافت و خیز را تأمین کند(۱). در این وضعیت، سازمان‌های موفق می‌کوشند تا با تشخیص تزلزل محیط درونی و بیرونی، ساختار و روابط خویش را به گونه‌ای تنظیم کنند تا در برابر تحولات و تغییرات، واکنش سریع و مناسب را نشان دهند. ضمناً محدودیت منابع و توجه به اصل بهره‌وری، مدیران را مقید ساخته است تا روابط و وظایف واحدهای ساختار سازمانی را به گونه‌ای تنظیم کنند تا به حذف واحدهای موازی، کوچک و چابک‌سازی،

تبیین منطقی رده‌های مختلف قدرت و اختیار، تعدیل تعارضات ساختاری یا کشمکش‌های سلسله مراتبی و افقی، تمرکززدایی توأم با تضعیف استقلال طلبی‌ها و خود-مختاری‌های تنش‌زدای واحدهای سازمانی منجر شود(۱). بنابراین، هر سازمان باید با توجه به هدف‌ها، شرایط محیطی حاکم و ماهیت خدمات خود، بهترین و مناسب‌ترین الگو و ساختار سازمانی را برای خویش طراحی کند. الگویی که بتواند از طریق سازماندهی کوشش‌ها و مساعی فردی و جمعی، ترکیب و هماهنگ کردن وظایف تقسیم شده، رفتار کارکنان خویش را به گونه‌ای تنظیم و هماهنگ نماید که موجب نیل به اهداف سازمانی گردد.

رابینز اعلام می‌کند که نوع ساختار سازمانی و شرایط موجود در سازمان می‌تواند موجب بروز تعارض در سازمان شود. میزان ارگانیکی بودن، تجانس واحدهای سازمانی، میزان مشارکت دهی افراد و رضایت اعضاء از نقشی که به آنها واگذار می‌شود، می‌تواند موجب کاهش تعارض ساختاری گردد(۱).

از سویی دیگر، تحقیقات انجام شده نشان می‌دهند که نظام آموزش عالی کشور از مشکلات ساختاری که ناشی از عدم انسجام و هماهنگی است، رنج می‌برد. این مشکلات می‌تواند تاثیر گذاری آموزش عالی را در توسعه ملی کم رنگ کند به عنوان نمونه، توکل (۱۳۷۷) از جمله نقاط ضعف آموزش عالی کشور را تعدد مراجع تصمیم‌گیری و سیاست‌گذار در آموزش عالی قلمداد می‌کند و اصلاح ساختار آموزش عالی را در جهت یکپارچگی و تمرکززدایی پیشنهاد می‌نماید(۲). عدم انسجام و یکپارچگی در نظام آموزش عالی باعث شده است تا در سایه شرایط موجود و در طول زمان، از هماهنگی ورزش دانشجویی در بخش‌های

مختلف آموزش عالی کشور کاسته شود و علی‌رغم رشد و توسعه‌ای که در این بخش حاصل شده است، پراکندگی در سیاست‌گذاری و تعارضاتی که عمدتاً از نوع تعارضات ساختاری است، مشاهده شود. تعارضاتی که در سایه ابهام در وظایف، همپوشانی و تداخل مسئولیت‌ها، در حوزه‌های تربیت بدنی بخش‌های مختلف آموزش عالی شکل گرفته است به کشمکش بین بخش‌های تربیت بدنی حوزه‌های مختلف آموزش عالی کشور دامن زده است (۲).

اهمیت و ضرورت ورزش دانشجویی در نظام آموزش عالی کشور را باید درک کرد و آن را در کنار مقوله‌های آموزش و پژوهش در ردیف برنامه‌ها و وظایف اصلی و محوری دانشگاه‌ها محسوب کرد تا بتوان راه‌های رشد و ارتقاء آن را هموار نمود. در کنار تکاپوی آموزشی و پژوهشی، نزدیک ترین راه برای ایجاد تعادل در رشد ابعاد وجودی جوانان دانشجوی، گسترش فعالیت‌های فرهنگی و ارتقاء ارزش‌های ورزشی در عرصه نظام دانشگاهی است (۳). ارتقاء ارزش‌های ورزشی در بین دانشجویان، به معنی تشویق روح دوستی، رفتار جمعی، مسئولیت پذیری، همکاری گروهی، قانون مداری و حرمت‌گذاری به حقوق دیگران، اعتماد به نفس و مثبت اندیشی به آینده در بین کسانی است که در آینده ای نزدیک مسئولیت‌های مهم و کلیدی در سیاست، اقتصاد، فرهنگ و صنعت را بر عهده خواهند گرفت. بدیهی است با طراحی و اجرای الگوی بهینه ساختار ورزش دانشجویی، روند رشد و توسعه ورزش دانشگاه‌ها هر چه بیشتر تسهیل می‌شوند و از این رهگذر، یکی از راه‌های رشد و شکوفایی استعدادها سرشار دانشجویان هموارتر خواهد شد. بنابراین با، ارائه راهبردهای توسعه ساختار ستادی ورزش دانشجویی کشور می‌توان

مقدمات طراحی یک الگوی ملی اثربخش را برای ساختار ورزش دانشجویی کشور فراهم آورد.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر، از نوع مطالعات توصیفی بوده است. بدین منظور، برای تدوین راهبردهای توسعه ساختار ستادی ورزش دانشجویی هفت مرحله به شرح زیر طی شد:

۱. توصیف وضعیت موجود ساختار ستادی ورزش دانشجویی کشور
۲. توصیف ساختار ستادی ورزش دانشجویی در کشورهای منتخب
۳. تدوین پیش نویس SWOT ساختار ستادی ورزش دانشجویی کشور، براساس نتایج حاصل از مراحل قبلی
۴. تدوین فهرست نهایی SWOT، بر اساس نظرات جلسات خبرگان ورزش دانشجویی کشور
۵. تدوین پرسشنامه، بر اساس گویه‌های SWOT و توزیع آن بین افراد آگاه در زمینه ورزش دانشجویی
۶. تحلیل و اولویت‌بندی گویه‌های SWOT
۷. تدوین راهبردهای ورزش دانشگاهی ایران بر اساس ماتریس

SWOT

نمونه آماری پژوهش حاضر، در بخش بررسی وضعیت موجود شامل کلیه نهادهای حوزه ستادی ورزش دانشجویی در بخش‌های مختلف آموزش عالی، اعم از تربیت بدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، تربیت بدنی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تربیت بدنی دانشگاه آزاد اسلامی و تربیت بدنی دانشگاه پیام نور بود. همچنین، نمونه‌های مورد بررسی در مطالعه تطبیقی را ساختار ستادی ورزش دانشجویی در

کشورهای استرالیا، کانادا، آمریکا، انگلستان، آفریقای جنوبی، تایوان و ترکیه تشکیل دادند. علاوه بر آن، از نظرات صاحب‌نظران و مدیران با تجربه ورزش دانشجویی کشور، برای تحلیل و تبیین وضع موجود و مطلوب و همچنین نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید ساختار ورزش دانشجویی کشور استفاده شد.

به منظور بررسی معنی داری اهمیت هر یک از عوامل SWOT، از آزمون دو جمله ای و برای اولویت بندی هر یک از گویه‌های پرسشنامه SWOT، از آزمون تجزیه و تحلیل فریدمن استفاده شد. در تدوین راهبردهای متناظر نیز، تکنیک تدوین راهبرد SWOT، مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش حاکی از معنی داری اهمیت تعداد ۸ نقطه قوت، ۱۰ نقطه ضعف، ۶ فرصت و ۷ تهدید بوده است. بنابراین، در تدوین راهبردهای پیشنهادی از این گویه‌ها استفاده شد. شکل شماره ۱ بیانگر گویه‌های مربوط به SWOT و نیز ماتریس تحلیل عوامل درونی (قوت و ضعف) و عوامل بیرونی (فرصت و تهدید) است. علاوه بر آن، ماتریس یاشده نشان می‌دهد که چگونه می‌توان بین فرصت‌ها و تهدیدها (عوامل خارجی) با نقاط قوت و ضعف (عوامل داخلی) توازن ایجاد کرد. به این ترتیب، چهار مجموعه از گزینه‌های راهبردی ممکن به صورت زیر را ایجاد کرد.

- راهبردهای SO، راهبردهایی هستند که بر اساس بررسی راه‌هایی که می‌توان از نقاط قوت، و به منظور منتفع شدن از فرصت‌ها پیمود، طراحی و ساخته می‌شوند.

- راهبردهای ST، نقاط قوت را به عنوان روشی برای پرهیز از تهدیدها مورد توجه قرار می‌دهند.
- راهبردهای WO، به بهره‌گیری از فرصت‌ها از طریق غلبه بر نقاط ضعف تأکید می‌کنند.
- راهبردهای WT، اساساً ماهیتی دفاعی دارند و بر حداقل کردن نقاط ضعف و پرهیز از تهدیدها تأکید می‌کنند (۴).

بحث و نتیجه‌گیری

در این بخش به بحث و بررسی در خصوص راهبردهای پیشنهادی توسعه ساختار ستادی ورزش دانشجویی پرداخته شده و سعی گردیده است ضمن بیان اهمیت هر یک از راهبردها، الگوهای ساختاری موجود در سایر کشورها نیز اشاره شود.

ارتقاء نقش نهاد عمومی غیر دولتی، به عنوان متولی ورزش بین دانشگاهی کشور، عدم انسجام در حوزه تربیت بدنی بخش‌های مختلف آموزش عالی کشور، وجود یک نهاد ملی غیر دولتی در سطوح ملی و استانی را اجتناب‌ناپذیر کرده است. هیأت وزیران در جلسه مورخ ۸۴/۵/۵، به منظور اجرای بند دوم ماده ۱۵۵ قانون برنامه چهارم بر اصلاح و ارتقاء ساختار ملی، استانی و دانشگاهی ورزش دانشجویی کشور تأکید کرده است (۵)، ماده ۵ قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم تحقیقات و فناوری مصوب ۱۳۸۳ نیز، تشکیل یک نهاد ملی در ورزش دانشجویی را بدین شرح تکلیف کرده است:

«تأیید اساسنامه، صدور مجوز تأسیس فدراسیون ملی ورزش‌های دانشگاهی و نمایندگی دولت در فدراسیون‌های بین‌المللی ورزش‌های دانشگاهی (فیزو) و فدراسیون ورزش‌های دانشگاهی آسیا، بر عهده

وزارت علوم تحقیقات و فناوری است» (۵).

در حال حاضر، به استناد مواد قانونی یادشده، فدراسیون ملی ورزش‌های دانشگاهی تأسیس شده است، اما باید این فدراسیون به نحوی رشد و توسعه یابد، تا سیاست‌های اساسی ورزش دانشجویی کشور را برای مراکز دانشگاهی عضو ترسیم کند. فدراسیونی که در قالب یک نهاد عمومی غیر دولتی بتواند به دور از سستی ساختارهای اداری موجود، محوریت نهاد‌های ورزش دانشجویی کشور را بر عهده بگیرد. فدراسیون ورزش‌های دانشگاهی، بر خلاف سایر فدراسیون‌های کشور، هنوز در قانون فهرست نهاد‌های عمومی غیر دولتی قرار نگرفته است، بنابراین لازم است فدراسیون از طریق قانون و یا با هماهنگی سازمان تربیت بدنی، در قانون فهرست نهاد‌های عمومی غیر دولتی قرار گیرد تا بتواند با چابکی و اتربخشی بیشتری به وظایف خود پردازد. بررسی وضعیت ساختار ستادی ورزش دانشجویی در کشورهای کانادا، چین تایپه، آفریقای جنوبی، بریتانیا و ایتالیا همخوانی دارد (۴). مثلاً فدراسیون ورزش دانشگاهی چین تایپه از سوی وزارت کشور یادشده به عنوان یک سازمان غیر انتفاعی به رسمیت شناخته شده است. این فدراسیون، به عنوان یکی از فدراسیون‌های ورزشی چند رشته‌ای کشور مذکور محسوب می‌شود. دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی سراسر چین تایپه، عضو این فدراسیون محسوب می‌شوند. این فدراسیون عضویت فدراسیون جهانی دانشجویان را در آن کشور عهده‌دار است (۶).

ایجاد تشکیلات استانی به عنوان ارکان منطقه‌ای نهاد ملی ورزش دانشجویی وجود واحدهای استانی یا منطقه‌ای فدراسیون ملی ورزش‌های دانشگاهی باعث می‌شود که ورزش دانشجویی در بین مراکز آموزش

عالی مستقر در استان، اعم از مراکز آموزش عالی دولتی و غیر دولتی از یک هماهنگی و انسجام برخوردار شود و ضمناً باعث توسعه ارتباط آن با سازمان‌های ورزشی مستقر در استان و همچنین هیأت‌های ورزشی می‌گردد، ضمن اینکه تیم‌های دانشجویی به غیر از شرکت در مسابقات بین دانشگاهی استان، این امکان را می‌یابند که در رقابت‌های دسته‌های آزاد و در کنار تیم‌های منتخب شهرستانی قرار گیرند، و زمینه حضور دانشجویان قهرمان در باشگاه‌های استان نیز فراهم شود.

بررسی ساختار ورزش دانشجویی برخی کشورها، از راهبرد یادشده حمایت می‌کنند (۴). مثلاً کمیته‌های استانی اتحادیه ورزش‌های دانشگاهی آفریقای جنوبی یکی از ارکان اصلی این اتحادیه می‌باشند که به منظور اداره امور ورزش دانشجویی در سطح استان تشکیل شده‌اند. وظایف آنها عبارت‌اند از: گسترش ورزش دانشجویی در سطح استان، برقراری ارتباط با استانداران، سازماندهی مسابقات ورزشی استان، اعزام کاروان‌های ورزشی استان‌ها به رویدادهای ملی ورزش‌های دانشگاهی، جذب دانشگاه‌های استان به‌عنوان عضو. برای اینکه کمیته‌های استانی از قوام و حمایت لازم برخوردار شوند، در اتحادیه ورزش‌های دانشگاهی آفریقای جنوبی یک واحد هماهنگی امور استان‌ها پیش‌بینی شده است که وظایف او حمایت همه‌جانبه از کمیته‌های استانی و ایجاد هماهنگی در فعالیت‌های آنها و تشکیل کمیته‌های استانی در استان‌های جدیدالتأسیس و یا استان‌هایی که فاقد این تشکیلاتی هستند، می‌باشد (۷).

تقویت بخش روابط بین‌الملل در ساختار ورزش دانشجویی، به منظور توسعه ارتباطات و احراز کرسی‌های بین‌المللی ورزش‌های دانشگاهی

توسعه بخش روابط بین‌الملل در نهاد ملی ورزش دانشجویی کشور باعث می‌شود که این نهاد، نقش مؤثری در رشد و ارتقاء جنبش ورزش دانشجویی در سطح منطقه، آسیا و جهان ایفاء کند و نمایندگان خود را برای اداره امور ورزش دانشجویی در سطح بین‌الملل معرفی نماید تا کرسی‌های بین‌المللی را احراز نمایند و باعث رشد جنبش ورزش دانشجویی کشور و ارتقاء نقش آن در سطح بین‌الملل گردند.

این موضوع، با توجه به اهمیت واحد یا کمیته روابط بین‌الملل در ساختار تشکیلاتی کلیه فدراسیون‌ها و نهادهای ورزشی ملی دانشگاهی در کشورهای مبنا همخوانی دارد. به عنوان نمونه، در تشکیلات ورزشی بین دانشگاهی کانادا (CIS)^۱ کمیته بین‌الملل، جزو کمیته‌های دائمی آن محسوب می‌شود (۸). در فدراسیون ورزش دانشگاهی چین تایپه نیز، دپارتمان امور بین‌الملل در زمره بخش‌های اجرایی فدراسیون دیده می‌شود (۶). در سایر فدراسیون‌های ورزشی کشورهای مبنا نیز با هدف پیوستن به سازمان‌های ورزش دانشجویی بین‌الملل و افزایش مبادلات و ارتباطات بین‌المللی، واحدی با عنوان روابط بین‌الملل در ساختار آنها مشاهده می‌شود (۴).

در حال حاضر، نمایندگان ورزش دانشجویی کشور در فیزو و فدراسیون ورزش‌های دانشگاهی آسیا، دارای کرسی بین‌المللی هستند و ریاست کمیسیون کشتی فیزو و همچنین عضویت هیأت اجرای فدراسیون ورزش‌های دانشگاهی آسیا را عهده‌دار هستند. اما به‌منظور ارتقاء هر چه بیشتر وجهه ورزش دانشجویی ایران در محیط بین‌الملل، لازم است با

طراحی و برنامه‌ریزی دقیق، تعداد پست‌های بین‌المللی ایران در ورزش دانشجویی آسیا و جهان افزایش داده شوند.

تقویت بخش روابط عمومی به منظور ارتباط با نهادهای مختلف نقش ورزش دانشجویی کشور در ورزش ملی می‌تواند موثرتر و جایگاه آن از اعتبار و رفعت بیشتری برخوردار باشد. از جمله ضعف‌های ورزش کشور که در طرح جامع ورزش نیز به آن اشاره شده است. جدا شدن ورزش بخش‌های دانش‌آموزی و دانشجویی از ورزش کشور، نبود ارتباط، هماهنگی و انسجام بین دستگاه‌های ورزشی کشور و تعدد نهادهای سیاست‌گذار است (۹). این در حالی است که وجود یک روابط عمومی پویا و اثربخش می‌تواند ارتباط نهاد ملی ورزش دانشجویی کشور را با سایر فدراسیون‌های ورزشی، نهادهای متولی ورزش کشور (مانند سازمان تربیت بدنی و کمیته ملی المپیک)، و همچنین دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی عضو تقویت کند. به دلیل اهمیت موضوع روابط عمومی در سازمان‌های ملی متولی ورزش دانشجویی، واحد ویژه‌ای در نمودار سازمانی به این موضوع اختصاص داده شده است (۴).

ایجاد هماهنگی و انسجام در ورزش دانشجویی کشور و تحول ساختار در سطوح ملی و استانی ورزش دانشجویی طی سال‌های مختلف به لحاظ نبود یک نهاد ملی در ورزش دانشجویی کشور، شاهد اختلافات و تعارضات ساختاری در تربیت بدنی بخش‌های مختلف آموزش عالی بوده ایم که این اختلافات، آثار خود را در عدم تشکیل یک المپیاد ملی ورزش دانشجویی، ناهماهنگی در اعزام‌های برون مرزی، تداخل در وظایف انجام فعالیت‌های مشابه و موازی نشان داده است. ضمناً، رسانه‌های گروهی نیز به نحوی از انحاء، با انعکاس و

بزرگ‌نمایی این تعارضات، بر شدت و وسعت آن افزوده‌اند(۴). در نظام جامع تربیت بدنی ورزش کشور، با تشکیل شورای ورزش پرورشی سعی شده است تا این تعارضات ساختاری به حداقل برسد، اما با توقف در اجرای طرح جامع و عدم تشکیل کامل جلسات شورای ورزش پرورشی، این سازوکار پیش‌بینی شده نیز، از کارائی لازم برخوردار نشده است. مجلس شورای اسلامی، به عنوان مرجع قانون‌گذاری کشور به منظور حمایت و افزایش اعتبار ورزش دانشجویی، به تصویب قانونی مبنی بر تشکیل فدراسیون ملی ورزش‌های دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران مبادرت کرد(۵)، تا با محوریت این نهاد ملی و با تجمیع ظرفیت‌های موجود در بخش‌های مختلف، تربیت بدنی آموزش عالی کشور از اعتبار و شکوفایی بیشتری برخوردار شود.

بدیهی است با توجه به این تغییر به وجود آمده می‌بایست در تشکیلات ملی حوزه‌های مختلف آموزش عالی اعم از اداره کل تربیت بدنی وزارت علوم تحقیقات و فناوری، اداره کل تربیت بدنی دانشگاه آزاد اسلامی، اداره تربیت بدنی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و همچنین تحول در تشکیلات استانی و دانشگاهی ورزش دانشجویی، به گونه‌ای این ساختارها و وظایف آنها تعریف گردد تا نه تنها از تداخل وظایف کاسته شود، بلکه بر انسجام و هماهنگی هر چه بیشتر، بیفزاید.

برنامه‌ریزی، جذب نیروی انسانی متخصص در حوزه‌های ستادی و نهادهای ملی ورزش دانشجویی

تخصص‌گرایی یکی از ویژگی‌های پیچیدگی ساختاری است. هر چه یک سازمان دارای واحدهای تخصصی بیشتری باشد، از پیچیدگی بیشتری برخوردار است(۱۰). اهمیت نیروی انسانی به عنوان مهم‌ترین و

ارزشمندترین منبع سازمان، برنامه ریزی جذب و توسعه نیروی انسانی را امری ضروری و غیرقابل اجتناب ساخته است. استفاده از مطالعه تطبیقی ساختار ورزش دانشجویی کشورهای مبنا و نیز توجه به ضعف‌های کمی و کیفی موجود در زمینه نیروی انسانی ورزش دانشجویی کشور، اهمیت برنامه‌ریزی جذب نیروی انسانی متخصص در این حوزه را دوچندان می‌کند. از سویی دیگر، با طراحی الگوی جدید ساختار ستادی ورزش دانشجویی کشور واحدهای سازمانی، مشاغل و تخصص‌های مورد نیاز قابل استخراج خواهد بود، ضمناً در حال حاضر که دانشگاه‌های کشور بیش از پیش به تربیت نیروی متخصص در مبادرت ورزیده‌اند، فرصت مناسبی برای شناسائی و جذب نیروهای متخصص فراهم آمده است. در این میان، لازم است که مشاغل تعریف شده، و نیروهای انسانی متخصص به گونه‌ای باشند که سایر استراتژی‌های پیشنهادی را نیز مدنظر قرار دهند.

نهادینه کردن انجمن‌های ملی ورزش در ساختار ملی به عنوان ارکان اجرایی ورزش دانشجویی در سطح ملی

انجمن‌های ورزشی می‌توانند به عنوان یکی از ارکان اصلی و مؤثر ورزش دانشجویی در حیطه‌های برنامه ریزی و برگزاری رویدادهای ورزشی و اعزام تیم‌های ملی ورزش دانشجویی به رقابت‌های جهانی، آسیایی و منطقه‌ای محسوب شوند، بنابراین به نظر می‌رسد تشکیل انجمن ورزشی در هر یک از رشته‌های فعال ورزش دانشگاهی، تحت نظر نهاد ملی ورزش دانشجویی کشور نقش مؤثری را در توسعه و ارتقاء ورزش دانشجویی ایفا کند. ساختار نهاد ملی ورزش دانشجویی کشورهای مبنا از این راهبرد حمایت می‌کند. به عنوان نمونه، نمودار تشکیلاتی فدراسیون

ورزش دانشگاهی چین تایپه شامل ۲۸ انجمن ورزشی است. هریک از این انجمن‌ها مسئولیت برنامه‌ریزی، سازماندهی و اجرای فعالیت‌های مربوط به یک رشته ورزشی را در سطح دانشگاه‌ها بر عهده دارند (۶). مفاد اساسنامه نهاد ملی ورزش دانشجویی آفریقای جنوبی نیز حکایت از وجود انجمن‌های ملی ورزشی دارد (۷). طبق مفاد اساسنامه یادشده، به منظور سازماندهی هر یک از رشته‌های ورزشی فعال، یک انجمن ملی ورزش دانشجویی در آفریقای جنوبی تشکیل می‌شود. ساختار ستادی ورزش دانشجویی در کشورهای استرالیا (۱۱) و ایالات متحده آمریکا (۱۲) نیز دارای چنین انجمن‌های ورزشی هستند.

در صورت رسمیت یافتن کامل نهاد ملی ورزش دانشجویی در کشور، سازماندهی مسابقات قهرمانی بین دانشگاهی و همچنین المپیادهای ملی ورزش‌های دانشجویی، یکی از مهم‌ترین وظایف این نهاد خواهد بود. در چنین وضعیتی، بدیهی است انجمن‌های ملی ورزش دانشگاهی، به عنوان کمیته‌های تخصصی عضو، مأموریت سازماندهی و اجرای مسابقات ورزشی مربوطه را داشته باشند و به عنوان بالاترین مرجع فنی مربوط به هر رشته ورزشی محسوب خواهند شد.

ایجاد مشارکت و هماهنگی بخش‌های مختلف آموزش عالی در قالب مجمع عمومی

ساختار ستادی ورزش دانشجویی، با نگرشی ملی می‌تواند اتحادیه‌ای از سازمان‌های ورزشی بخش‌های مختلف آموزش عالی و همچنین دانشگاه‌های کشور باشد. اساساً هماهنگی و انسجام در ورزش دانشجویی کشور، مستلزم مشارکت تمامی بخش‌های دانشگاهی (اعم از دولتی و غیر دولتی) به عنوان ارکان تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری و

اجرای فعالیت‌های ورزش بین دانشگاهی است. بنابراین، لازم است در ساختار ملی ورزش دانشجویی کشور به مفهوم «مشارکت» به عنوان یک فرصت نگریسته شود. در این وضعیت، روشن است که نهادهای ملی ورزش کشور، مانند سازمان تربیت بدنی و کمیته ملی المپیک چنین نهاد یکپارچه و ملی‌ای را به عنوان متولی و کانون اصلی فعالیت‌های ورزش دانشجویی می‌شناسند و بیش از زمان حاضر، به حمایت و پشتیبانی از آن خواهند پرداخت.

مطالعه تشکیلات ملی ورزش دانشجویی کشورهای مبنا نیز نشان می‌دهد که مجمع عمومی به عنوان اصلی‌ترین رکن تشکیلاتی آنها محسوب می‌شود (۴). در نمودار تشکیلاتی ورزش دانشجویی کانادا (۸)، چین تایپه (۶)، آفریقای جنوبی (۷) و بریتانیا (۱۳)، مجمع عمومی در بالاترین سطح تشکیلاتی قرار دارد و بالاترین مرجع تصمیم‌گیری محسوب می‌شود. آنچه که در این میان اهمیت دارد آن است که ترکیب اعضاء مجمع عمومی به گونه‌ای منطقی و شفاف در اساسنامه تشکیلات ملی ورزش دانشجویی کشور تصریح گردد تا ضمن حفظ استقلال کافی، از کارآیی و اثربخشی لازم نیز برخوردار شود.

تقویت ساختار ورزش دانشجویی در درون دانشگاه‌ها

رشد و بالندگی ورزش دانشجویی هر کشور، به وجود ادارات تربیت بدنی اثربخش در هر یک از دانشگاه‌ها است. تقویت ساختار ورزش دانشجویی در درون دانشگاه‌ها و متعاقب آن جذب نیروهای متخصص حرفه‌ای به منظور تحقق اهداف ساختار به پیشبرد امور ورزش درون دانشگاهی، و نهایتاً به توسعه ورزش دانشجویی کشور منجر می‌شود. رویدادها و فعالیت‌های ورزشی بین دانشگاهی از کیفیت فعالیت‌های ورزشی در

درون دانشگاه‌ها نشأت می‌گیرد. همچنین تشکیل انجمن‌های ورزشی خوابگاهی و دانشکده‌ای باعث می‌شود تا دانشجویان بیشتری به انجام فعالیت‌های ورزشی جذب شوند و از این منظر، فعالیت‌های داوطلبانه نیز تا حدودی توسعه یابد.

ایجاد تعامل و هماهنگی ساختاری به منظور جلوگیری از تداخل وظایف بین ادارات تربیت بدنی و دانشکده‌های تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور وجود دانشکده‌های تربیت بدنی در دانشگاه‌های کشور می‌تواند به عنوان یک فرصت برای فعالیت‌های ورزش دانشجویی کشور محسوب شود. نیروهای انسانی شاغل در دانشکده‌های تربیت بدنی می‌توانند در پیشبرد امور تخصصی ورزش دانشجویی، کمک‌های شایان توجهی ارائه دهند. اما با این حال، نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد که یکی از ضعف‌های ورزش دانشجویی، وجود تعارض ساختاری دانشکده‌های تربیت بدنی و ادارات فوق برنامه تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور بوده است (شکل ۱). همچنین وجود تهدیدهایی چون حذف پست‌های ادارات فوق برنامه، و تبدیل آنها به پست‌های دانشکده و یا گروه تربیت بدنی و انتقال نیروی انسانی فوق برنامه به گروه‌ها و دانشکده‌های تربیت بدنی، لزوم ایجاد راهبرد مناسب با این ضعف‌ها و تهدیدها را دو چندان کرده است. به عبارت دیگر، با تشکیل دانشکده‌های تربیت بدنی، ساختار تشکیلاتی فوق برنامه‌ها، روزبه‌روز به تحلیل می‌روند. و منابع انسانی متخصص آنها، مشمول تحلیل تعهد مستمر و جابجایی از فوق برنامه‌ها به دانشکده شده اند (۴). در این میان، ضروری است که با تحلیل و تفکیک وظایف و اختیارات هر دو بخش، و به کارگیری راهکارهایی بتوان از اعضای هیئت علمی و متخصص دانشکده‌ها در ادارات تربیت بدنی به نحو احسن بهره

مند شد و زمینه‌های تعامل و هماهنگی هر چه بیشتر این واحدها را فراهم آورد. در چنین وضعیتی، استادان دانشکده‌ها و گروه‌های تربیت بدنی می‌توانند امر کمک کردن به فعالیت‌های ورزش دانشجویی را به عنوان فرصتی برای از بین بردن شکاف بین علم و عمل تلقی کنند. همان گونه که ملاحظه شد، در این بخش به بحث و بررسی راهبردهای پیشنهادی توسعه ساختار ستادی ورزش دانشجویی پرداخته شده است. در این میان، نکته حائز اهمیت این است که توجه به استراتژی‌های پیشنهادی و بحث و بررسی صورت گرفته می‌تواند پشتوانه تحلیلی مناسبی را برای طراحی ساختار جدیدی برای ورزش دانشجویی کشور فراهم آورد.

منابع:

۱. رایبیز، استفن (۱۳۸۳). «تئوری سازمان (ساختار، طراحی و کاربردها)». ترجمه الوانی و دانایی فرد، چاپ ششم، تهران: نشر صفار.
۲. توکل، محمد (۱۳۷۷). «وضعیت آموزش عالی در ایران؛ واقعیت‌ها و چالش‌ها». فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، شماره ۱۸.
۳. جی دیویدهانگر، توماس ال. ویلن (۱۳۸۴). «مبانی مدیریت استراتژیک». ترجمه سید محمد اعرابی و داود ایزدی. چاپ دوم، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

۴. حمیدی، مهرزاد و همکاران (۱۳۸۸). «مطالعه تطبیقی ساختار ستادی ورزش دانشجویی کشور با کشورهای منتخب و ارائه الگو». طرح پژوهشی، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.

۵. «قانون، اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری» (۱۳۸۳).

6. www.ctusf.org.tw, Structure review ; 2004

7. www.sassu.org.za

8. www.universitysport.ca. Canadian Interuniversity Sport Strategic Plan 2005-2009; (2004)

۹. سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۲). «طرح جامع ورزش کشور»، مطالعات تفصیلی توسعه نهادها.

۱۰. ریچارد ال. دفت (۱۳۸۱). «مبانی تئوری و طراحی سازمان». ترجمه علی پارسائیان و سید محمد اعرابی. چاپ دوم. تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

11. www.unigames.au ; Australian University Sport (AUS) Organisational Philosophy ;2004

12. www.ncaa.org , NCAA Strategic Plan ; 2004

13. www.busa.org.uk ; BUSA Strategy Review (2004)

<p>W1: جذب نیروهای غیر متخصص در حوزه‌های ستادی دانشگاه آزاد</p> <p>W2: تعارض ساختاری دانشکده‌های تربیت بدنی و ادارات فوق برنامه تربیت بدنی دانشگاه‌های کشور</p> <p>W3: جذب نیروهای غیر متخصص در حوزه ستادی وزارت بهداشت</p> <p>W4: نامشخص بودن مجاری ارتباط بخش‌های مختلف دولتی و غیر دولتی ورزش دانشجویی با سازمان تربیت بدنی</p> <p>W5: تعدد نهادهای سیاست گذار در حوزه ورزش دانشجویی کشور</p> <p>W6: عدم وجود تشکیلات استانی در بخش‌های ستادی ورزش دانشجویی</p> <p>W7: نامشخص بودن مجاری ارتباط بخش‌های مختلف دولتی و غیر دولتی ورزش دانشجویی با کمیته ملی المپیک</p> <p>W8: نامشخص بودن مجاری ارتباط بخش‌های مختلف دولتی و غیر دولتی ورزش دانشجویی با هیئت‌ها و فدراسیون‌های ورزشی</p> <p>W9: عدم تناسب تعداد پست‌های ساختار ستادی ورزش دانشجویی کشور با وظایف مصوب</p> <p>W10: توجه کم به بخش روابط بین الملل در ورزش دانشجویی</p>	<p>S1: وجود ادارات تربیت بدنی در دانشگاه‌های کشور</p> <p>S2: تصویب قانون فدراسیون ملی ورزش دانشجویی</p> <p>S3: محول کردن اختیار نمایندگی ایران در فدراسیون آسیایی و جهانی ورزش دانشجویی به فدراسیون ملی ایران</p> <p>S4: تشکیل انجمن‌های دانشجویی و تخصصی در دانشگاه-ها به عنوان نیروهای داوطلب ورزش دانشجویی</p> <p>S5: حضور نماینده ورزش دانشجویی کشور در هیئت رئیسه فدراسیون ورزش دانشگاهی آسیا</p> <p>S6: عضویت نماینده ورزش دانشجویی در شورای ورزش پرورشی</p> <p>S7: عضویت نماینده ورزش دانشجویی در شورای ورزش همگانی</p> <p>S8: عضویت نماینده ورزش دانشجویی در شورای ورزش قهرمانی</p>	<p>عوامل داخلی</p> <p>عوامل خارجی</p>	<p>فرصت</p>
<p>WO1: ایجاد تشکیلات استانی به</p>	<p>SO1: ارتقاء نقش نهاد عمومی غیر</p>	<p>O1: تأثیر پرورش</p>	

<p>عنوان ارکان منطقه ای نهاد ملی ورزش دانشجویی ، W4 , W6 (W8 , W9 ,O3) WO2: ایجاد هماهنگی و انسجام در ورزش دانشجویی کشور و تحول ساختار در سطوح ملی و استانی ورزش دانشجویی (W4 , W5 , W7 , W8 , O2) (, O3 , O5 WO3: برنامه ریزی برای جذب نیروی انسانی متخصص در حوزه های ستادی و نهاد ملی ورزش دانشجویی (O1 , O5 , W1 , W3 , W9)</p>	<p>دولتی ملی به عنوان متولی اصلی ورزش بین دانشگاهی کشور (فدراسیون ملی) (O3 , S2 , S3) (S5 , S6 , S7 , S8 SO2: تقویت بخش روابط بین الملل در ساختار ورزش دانشجویی به منظور توسعه ارتباطات و احراز کرسی های بین المللی (O4 , O6 , S3 , S5) SO3: تقویت بخش روابط عمومی به منظور تقویت ارتباط با نهادهای مختلف (O2 , S6 , S7 , S8)</p>	<p>نیروهای متخصص مدیریت ورزش در افزایش تخصص گرایی ساختار ورزش دانشجویی O2: توجه ویژه نهادهای ورزش کشور به ورزش دانشجویی O3: تکلیف قانونی ماده ۱۱۷ برنامه چهارم برای ایجاد انسجام و هماهنگی در ورزش دانشجویی O4: پیش بینی حضور دو نماینده در مجمع عمومی کمیته ملی المپیک O5: توجه ویژه مسئولان ج.ا.ا به ورزش دانشجویی کشور O6: وجود پتانسیل حضور نمایندگان ورزش دانشجویی کشور در ساختارهای بین المللی ورزش دانشجویی</p>	<p>WT1: ایجاد تعامل و هماهنگی ساختاری به منظور جلوگیری از تداخل وظایف بین ادارات تربیت بدنی و دانشکده های تربیت بدنی کشور (T4 , T5 , W2 , W5)</p>	<p>ST1: نهادینه کردن انجمن های ملی ورزش دانشجویی در ساختار ملی به عنوان ارکان اجرایی ورزش دانشجویی (S4 , T4 , T6) ST2: ایجاد مشارکت و هماهنگی بخش های مختلف آموزش عالی کشور در قالب مجمع عمومی (T2 , T3 , T7 , S2) ST3: تقویت ساختار ورزش دانشجویی در درون دانشگاهی (S1 , S4 , T4 , T5 , T6)</p>	<p>T1: نبود هماهنگی و انسجام در ساختار ورزش کشور T2: عدم وجود وحدت فرماندهی در نظام آموزش عالی کشور T3: وجود تعارض ساختاری در بخش های کلان آموزش عالی کشور T4: حذف پست های ادارات فوق برنامه و تبدیل آنها به پست های دانشکده و گروه های تربیت بدنی</p>	<p>تهدید</p>
--	--	---	---	--	---	--------------

		<p>T5: انتقال نیروی انسانی فوق برنامه به گروه‌ها و دانشکده‌های تربیت بدنی</p> <p>T6: دخالت‌های منابع قدرت خارج از حوزه آموزش عالی در بخش ورزش دانشجویی کشور</p> <p>T7: بخشی‌نگری در حوزه‌های کلان نظام آموزش عالی کشور</p>
--	--	---

شکل ۱. ماتریس SWOT ساختار ستادی ورزش دانشگاهی کشور

